

Inzet van talenten

(Spreuken 31,10-13.19-20.30-31; Matteüs 25,14-30; overweging 19 november 2023 door Theo Brock)

Op het eerste gezicht klinkt de eerste lezing van vandaag veel vriendelijker dan de evangelielezing. De lezing uit het boek Spreuken wordt vaak gebruikt bij uitvaartdiensten voor vrouwen die op een of andere manier sterk in het leven stonden. Op deze 33^e zondag door het jaar horen we ook deze Bijbelse loftrompet voor de ideale vrouw. Naast haar aanleg voor allerlei praktische en huishoudelijke vaardigheden wordt de zorg voor de arme en de behoeftige geroemd. Een sterke vrouw is in deze Bijbeltekst een wijze vrouw; een vrouw sterk in alledaagse, liefdevolle levenskunst. We hebben ook kunnen horen dat die ideale vrouw de Heer vreest. Daarmee wordt, denk ik, niet bedoeld een vrouw die bang is, maar veel meer iemand die probeert te leven in Gods licht, iemand die weet en voelt dat zij niet zelf de maat van alles is, maar het eigen leven afstemt op liefde en zorgzaamheid.

In het verhaal van die sterke vrouw kunnen natuurlijk ook mannen zich herkennen, of ze mogen het zich op zijn minst aantrekken. Dan wordt als het ware de mens opgeroepen om zijn talenten goed te gebruiken en de deugd van zorgzame naastenliefde niet te veronachtzamen. Dit brengt ons bij de evangelielezing van vandaag.

De evangelielezing – de gelijkenis of parabel van de talenten – verhaalt over een werkgever die voor onbepaalde tijd op reis gaat en zijn 3 dienaren vol vertrouwen achterlaat met respectievelijk vijf, twee en één talenten. Oorspronkelijk was een talent de waarde van een gewicht van ongeveer 30 kilo zilver. Het was dus niet niks, wat die heer aan zijn drie knechten in beheer gaf. Na lange tijd komt de heer terug om te horen wat zijn dienaren gedaan hebben met de talenten die aan hen zijn toevertrouwd. De eerste heeft van zijn vijf talenten er tien gemaakt, en de tweede van zijn twee talenten vier. De derde dienaar echter heeft zijn ene talent niet vermeerderd maar begraven. Het oordeel van de heer over die laatste dienaar is hard; hij wordt als een slechte en luie knecht weggezet.

In dit verhaal gaat het uiteraard niet om het beleggen van geld, of om richtlijnen hoe zo snel mogelijk financieel rijk te worden. Bij deze gelijkenis is het te doen om het spirituele verhaal achter het feitelijke verhaal, zoals bij alle parabels. In het Evangelie van vorige week, in de parabel van de domme en wijze meisjes, werden we opgeroepen waakzaam te zijn omdat het onbekend is wanneer de heer zal komen. In de parabel van vandaag ligt het accent niet op het waakzaam wachten maar op het waakzaam actief zijn tijdens de afwezigheid van de heer.

Die heer in de parabel is een beeld van de Mensenzoon op het einde der tijden. De oorspronkelijke betekenis van "talent" is vervangen door een diepere betekenis, namelijk alle mogelijkheden die ons in handen zijn gegeven. Het gaat hierbij niet alleen om erfelijke eigenschappen en middelen waarover we kunnen beschikken, maar ook hoe en waarvoor die daadwerkelijk ingezet worden door de keuzes die we maken.

Een zinvolle uitleg zou kunnen zijn dat we opgeroepen worden onze mogelijkheden, onze talenten, goed te gebruiken om het Koninkrijk van God dichterbij te brengen. In het Bijbelverhaal wordt overigens niet van iedereen hetzelfde resultaat verlangd, namelijk alleen maar wat je redelijkerwijs kunt volbrengen. Wellicht daarom worden de twee eerste knechten uit het evangelieverhaal gelijkelijk gewaardeerd voor hun inspanningen. Met andere woorden, niet zozeer onze aanleg en capaciteiten worden

gewaardeerd om een mooiere wereld dichterbij te brengen, maar veel meer onze inzet en toewijding. En het is juist die inzet en toewijding die ontbrak bij de derde knecht.

Die derde knecht heeft zich laten leiden door wantrouwen en angst. Dat brengt je meestal niet verder. Echt leven vraagt om een actieve houding en de moed om je mogelijkheden te gebruiken en nieuwe wegen te durven gaan. In de dagelijkse praktijk echter, hebben we helaas vaak de neiging te zeggen dat we iets niet kunnen omdat de wil en moed bij ons ontbreekt. De theologe Dorothee Sölle zegt daar het volgende over: *We kennen de zonde van de hoogmoed - het overschatten van jezelf en je eigen kunnen - maar erger is de zonde van de laagmoed. Dat is de zonde dat je je talent in de grond verstopt en uit angst geen risico durft te nemen.* Woorden van een wijze vrouw om over na te denken.

Als we de gelijkenis van de evangeliëlezing van vandaag nauwkeurig lezen dan kunnen we constateren dat de "talenten" in deze tekst ook betrekking hebben op wat Jezus aan ons in bruikleen heeft toevertrouwd en hoe we hiermee omgaan. Wat wordt bedoeld met de talenten die Jezus ons heeft toevertrouwd? De gelijkenis van de talenten staat bij Matteüs aan het einde van zijn evangelie. Jezus gaat al de kruisdood tegemoet. Die talenten zijn dan ook een metafoor voor de blijde boodschap die Jezus in onze handen achterlaat. De kern van die blijde boodschap is het vermogen je naasten lief te hebben gelijk jezelf. Ons wordt dus gevraagd naastenliefde in waarde te laten vermeerderen. Wie de deugd van de naastenliefde in de grond stopt, verklaart de blijde boodschap dood. In dat licht mogen we ook het slotwoord van het evangeliëverhaal interpreteren. We hebben gelezen *"Want aan ieder die heeft, zal gegeven worden, zelfs in overvloed gegeven worden; maar wie niet heeft, hem zal nog ontnomen worden zelfs wat hij heeft"*.

We kunnen deze ogenschijnlijk harde woorden als volgt opvatten: Hij of zij die de blijde boodschap ter harte neemt en het talent van de naastenliefde goed benut zal er veel voor terugkrijgen, in welke vorm dan ook. Wie dat niet doet blijft in zichzelf besloten, stopt dat talent in de grond, creëert voor zichzelf een woestijn van eenzaamheid en zinloosheid. Wellicht wordt dat bedoeld met de duisternis waar geweest is en tandengeknars.

De kern van Matteüs' boodschap is: Wie in deze wereld het erfdeel van Jezus wil beheren, zal dat ook moeten doen ten gunste van anderen, met name de kwetsbare medemens. Het mooie is dat elk mens op haar of zijn unieke plek, de wereld een beetje mooier kan maken door naar draagkracht verantwoordelijkheid te dragen. Niets is namelijk te klein om het Koninkrijk van liefde vrede en gerechtigheid dichterbij te brengen. Dat vertrouwen wordt in ieder van ons gesteld. Dat is belangrijk want hiermee kan het vertrouwen in de eigen capaciteiten groeien. Vertrouwen in eigen capaciteiten is het fundament om verantwoordelijkheid te kunnen nemen voor medemens, geloofsgemeenschap en samenleving.

Kortom, zalig zijn zij die willen werken met de blijde boodschap die Jezus ons in handen heeft gegeven. Ongetwijfeld zal ook de erwtensoepe die straks uitgedeeld en verkocht wordt onder het motto "straatmensen voor straatmensen" weer zalig zijn. Het zijn vaak de kleine dingen die het doen.